

М. Д. Алексеєнко,

д.е.н, професор кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

Л. М. Алексеєнко,

д.е.н, професор кафедри фінансів
суб'єктів господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет

ГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВ

У ринковій економіці сфера застосування готівки як засобу обігу, платежу і нагромадження вартості дуже обмежена. Переважна частина розрахунків і платежів відбувається без використання готівки, шляхом переказування грошових коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, які відкриті в кредитних установах, переважно в банках. У грошовій базі нашої країни готівкових коштів близько 40 %, у Росії — 25 %, економічно розвинених країнах — до 10 %, у Швеції — 3 %.

Активне впровадження фінансовими посередниками нових інформаційних технологій у практику обслуговування клієнтів сприяє не лише підвищенню рівня та якості послуг, що надаються цими установами, а й дозволяє суттєво розширити перелік послуг і впливати на їх структуру, зокрема збільшенню обсягів безготівкових розрахунків. На сьогодні в світі простежується тенденція до зменшення обсягів готівкових розрахунків. Причинами цього, зокрема, є те, що організація та регулювання готівкового грошового обігу вимагає значних витрат як центральних банків, так і комерційних банків. Крім того, центральним банкам і податковим органам складно (а іноді і неможливо) ефективно здійснювати покладені на них регулятивно-контрольні функції за грошовим оборотом. Важливим інструментом активізації безготівкових розрахунків є встановлення законодавчих обмежень використання готівки в розрахунках і платежах. Так, ліміт на розрахунки готівкою складає в Італії 1 тис. євро, у Греції — 1,5 тис. євро, у Бельгії — 5 тис. євро.

Мінімізація можливостей розраховуватися готівкою та заохочення суб'єктів економіки до використання безготівкових ін-

струментів сприятиме вирішенню низки завдань на макро- та мікрорівнях. Розвиток безготівкових розрахунків дозволяє ефективніше протидіяти легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також вести боротьбу за виведення економіки з «тіні» та збільшення доходів держави. Скорочення готівкових розрахунків сприятиме збільшенню надходжень фінансових ресурсів до національної економіки, зокрема банківської системи. В свою чергу, це дозволить банкам одержати додаткові ресурси, необхідні для надання послуг суб'єктам економіки, зробити ці послуги більш доступними, а також підвищити рівень ліквідності банківської системи.

Не можна не наголосити на необхідність підвищення рівня безпеки здійснюваних платежів як для платників (у частині зниження ризику втрат та/або розкрадання готівкових грошових коштів), так і для одержувачів платежу. На фоні розвитку безготівкових розрахунків зростає і рівень шахрайства. Наразі слід підвищувати рівень захищеності систем безготівкових розрахунків, а також відповідних знань і вмінь не лише у працівників фінансових установ, але й у їхніх клієнтів.

В Україні з 1.09.2013 р. НБУ введена гранична сума готівкового розрахунку розміром у 150 тис. грн. Обмеження введено у розрахунках між фізичними та юридичними особами, а також між фізичними особами за договорами купівлі — продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню. Якщо фізична особа придбаває товар у юридичної особи, то обмеження складає 150 тис. грн протягом одного дня, а якщо угода укладається між фізичними особами, то обмеження стосується всієї суми, незалежно від того в один день відбувається розрахунок чи протягом кількох днів. Разом з тим, гранична сума розрахунків готівкою підприємств (підприємців) між собою протягом одного дня залишилася незмінною і становить 10 тис. грн.

Підприємства (підприємці) можуть здійснювати розрахунки готівкою між собою та/або з фізичними особами протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами в межах встановлених граничних сум розрахунків готівкою. Платежі понад установлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи, які мають ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунку, шляхом перерахування коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення готівкових коштів до банку для подальшого їх перерахування на поточні рахунки. Кількість підприємств (підприємців) і фізичних осіб, з якими здійснюються розрахунки, протягом дня не обмежується.

НБУ вважає, що встановлене обмеження готівкових розрахунків підвищить рівень безпеки грошових розрахунків, збільшить надходження фінансових ресурсів суб'єктів економіки в банківську систему та підвищить ліквідність банків, сприятиме зменшенню доларизації економіки та зростанню рівня ВВП. Водночас обмеження готівкових розрахунків може спричинити підвищення розмірів комісій на проведення розрахунків, вимагатиме витрат на подальший розвиток інфраструктури безготівкових розрахунків.

Зважаючи на викладене, можна зробити висновок про те, що подальший розвиток безготівкових розрахунків вимагає вирішення, зокрема питань розвитку безготівкової платіжної інфраструктури, регулювання розмірів комісійної винагороди для банків за проведення операцій з переказу коштів і відкриття рахунків, створення механізмів мотивації переходу населення з готівкових форм розрахунків і платежів до безготівкових.

УДК 338.434:636.085.55.002.2

Ю. А. Азуркіна,

аспірант кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ-КРЕДИТУВАННЯ КОМБІКОРМОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Під час руйнації економіки, яка розпочалася в колишньому Радянському Союзі за часів горбачовської перебудови і особливо великого розмаху набула в перші роки незалежності, на думку багатьох експертів, найбільше постраждало сільське господарство — навіть більше ніж під час Великої Вітчизняної війни, причому майже повністю була знищена комбікормова промисловість, яка забезпечувала тваринництво і птахівництво збалансованими кормами.

У 1990 році працювало понад 500 комбікормових підприємств, у тому числі 102 державних загальною потужністю 12 млн т і 411 міжгосподарських потужністю 10 млн т на рік. Уже через 10 років галузь досягла піку свого занепаду. Починаю-